

**ΝοΗΜΑΤΑ. “Προσωποποιήσεις και Αλληγορίες
από την αρχαιότητα έως σήμερα”**

4/12/2023 – 14/4/2024

Δημιουργώντας μια Έκθεση έχω πάντοτε κατά νου τη ρήση του Ιταλού φιλοσόφου και ιστορικού Pier Giovanni Guzzo ότι *μια Έκθεση για να δοθεί στο κοινό πρέπει να στηρίζεται στην επιστημονική της τεκμηρίωση, χωρίς την οποία δεν είναι παρά ένα κουλτουροκοσμικό γεγονός, πολλές φορές και αγοραίο.*

Η παρούσα Έκθεση με τίτλο ΝοΗΜΑΤΑ. “Προσωποποιήσεις και Αλληγορίες από την αρχαιότητα έως σήμερα”, επιλέχθηκε κυρίως για τη δυσκολία της να μεταφέρει στην αίθουσα των περιοδικών Εκθέσεων του Μουσείου Ακρόπολης όχι απλά έναν Διάλογο μεταξύ δύο διαφορετικών εποχών δημιουργίας αλλά μια Τετραλογία, που θα παρουσίαζε μαζί τέσσερεις διαφορετικές περιόδους της Τέχνης: Αρχαιότητα, Βυζάντιο, Αναγέννηση και Νεότερη Τέχνη. Πώς δηλαδή η ελληνική αρχαιότητα συλλαμβάνει, σχεδιάζει και αποδίδει μian ιδέα και πώς αυτή στη συνέχεια περνάει και διατρέχει τις μετέπειτα περιόδους που προανέφερα.

Ο μονολεκτικός τίτλος της ΝοΗΜΑΤΑ, με κεφαλαία τα 6 από τα 7 γράμματά της και μικρογράμματο το δεύτερο, είναι αυτός που παραπέμπει στα **νοήματα** της θεματικής της πλοκής καθώς οι προσωποποιήσεις, οι συμβολισμοί και οι αλληγορίες είναι καθοριστικές σταθερές που διατρέχουν την Έκθεση ως διαχρονικά **νήματα**. Χαρακτηριστικά ανθρωποκεντρικός ο ελληνικός πολιτισμός δεν αποδίδει μόνον τους θεούς του κατ’ εικόνα και ομοίωση των ανθρώπων αλλά προσωποποιεί και την ίδια τη φύση, τον χρόνο, τις έννοιες, τις ιδέες και τους θεσμούς, τον ψυχισμό του, τα συναισθήματα και τις τέχνες.

Η Έκθεση αυτή θα πρέπει να εκληφθεί ως **παράδειγμα**, καθώς θα ήταν αδύνατο να μεταφερθούν και να εκτεθούν όλα εκείνα τα έργα που θα επιθυμούσα να εκπροσωπήσουν τις ενότητές της. Θα ήταν δηλαδή αδύνατη μια μαξιμαλιστική πραγματοποίηση με συμμετοχή εκατοντάδων έργων. Τους λόγους του ανέφικτου της επιθυμίας αυτής γνωρίζουν πολύ καλά όσοι ακόμα στις μέρες μας υιοθετούν τον «βιωματικό» τρόπο να βλέπουν τα έργα από κοντά στην εκάστοτε σύνθεση και συνάφειά τους και όχι να τα κοιτάζουν απλώς στην οθόνη του ipad, του laptop ή του υπολογιστή τους, χάνοντας την αίσθηση του τρισδιάστατου, των όψεων και των συνδυασμών που οι ίδιοι θα ήθελαν να ακολουθήσουν στην πραγματική περιήγησή τους.

Η Έκθεση συνίσταται από 165 έργα, μικρού, μεσαίου και μεγάλου μεγέθους από διαφορετικά υλικά και εποχές: νομίσματα, κεραμικά και πήλινα όστρακα, αγγεία, ανάγλυφα, αγάλματα, χειρόγραφα και βιβλία, τοιχογραφίες και πίνακες ζωγραφικής. Ουσιαστικά ένα παλίμψηστο υλικών και έργων διαφορετικών συντίθεται εδώ για να φανεί έστω και αμυδρά η διείσδυση των προσωποποιήσεων και των αλληγοριών όχι μόνο στις μεγάλες αλλά και στις διακοσμητικές τέχνες. Πρόκειται ουσιαστικά για έργα όχι **εική και ως έτυχε** αλλά για έργα επιλεγμένα που ανταποκρίνονται λιγότερο ή περισσότερο αριθμητικά στους λόγους που εξηγήσαμε παραπάνω.

Η Έκθεση χωρίζεται σε έξι ενότητες: Χρόνος, Φύση, Θεότητες, Άνθρωπος & Ανθρώπινη Φύση, Θεσμοί, «Αλληγορίες» και έναν Επίλογο. Κάθε μία από αυτές έχει μία ή περισσότερες υποενότητες, αναλόγως του αριθμού των έργων που κατορθώσαμε να συγκεντρώσουμε για το τετράμηνο διάστημα διάρκειάς της στο Μουσείο Ακρόπολης.

Το σχήμα των Ενοτήτων στον χώρο των περιοδικών Εκθέσεων είναι πλεκτόν. Έγινε προσπάθεια η διαδρομή των επισκεπτών να μην είναι μόνο χρονολογική και γραμμική αλλά να υπάρχουν δίοδοι διαφυγής του ματιού και ακολουθητέας, ενδεχομένως, πορείας προς συγγενείς Ενότητες ή υποενότητες, έργο δύσκολο και πολύπλοκο που εξάντλησε συχνά τις αντοχές μας.

Άλλωστε, πάντοτε λόγοι οικονομικοί, υψηλού μεταφορικού και ασφαλιστικού κόστους σε συνδυασμό με απαγορευτικές νομοθετικές και άλλες διατάξεις και γραφειοκρατικές αγκυλώσεις καθιστούν την επιθυμητή πληρότητα δύσκαμπτη. Και μαζί με τα παραπάνω δανεισμοί έργων, των οποίων τη συμπερίληψη επιθυμείς, δεν είναι πάντοτε εφικτοί, καθώς ήδη κάποια έργα ταξιδεύουν σε άλλες Εκθέσεις κατά την ίδια –δυστυχώς– χρονική περίοδο με αυτήν της δικής μας Έκθεσης. Εξ άλλου, λόγοι συντήρησης ή μοναδικότητας, λόγοι ευθραυστότητας ή επικινδυνότητας μετακίνησης των εκθεμάτων καμιά φορά και για αρχικώς συμφωνηθέντα έργα καθιστούν αναγκαία την αντικατάστασή τους με άλλες επιλογές, για να μην μιλήσω εδώ για την απογοήτευση της τελευταίας στιγμής, όταν ένα έργο, που έχει σχεδιαστεί να ταξιδέψει δεν βρίσκει τελικά τον προορισμό του για κάποιον άλλον, εκτός των ανωτέρω λόγων.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου σε όλη την ομάδα εργασίας·αρχαιολόγους, συντηρητές, αρχιτέκτονες, ειδικούς συνεργάτες, τα ονόματα των οποίων αναφέρονται στις οικείες σελίδες του Καταλόγου που συνοδεύει την Έκθεση. Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται προς τα Μουσεία και τα Ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού, καθώς και στους ιδιώτες, την Ειρ. και τον Ν. Λαιμό, τον Γ. Βέλτσο, τον Χρ. Μποκόρο, τη Δόνα Ο. Torlonia, τον πρίγκιπα Πρόσπερο Κολόνα από το Palazzo Colonna στη Ρώμη, που προθύμως δάνεισαν τα έργα τους για την όσον το δυνατόν πληρέστερη δημιουργία της Έκθεσης. Στους συγγραφείς των κειμένων και των λημμάτων που μάς χάρισαν το φως της γνώσης τους, έτσι όπως αυτό αποδίδεται στον Κατάλογο της Έκθεσης, το μεγάλο μας ευχαριστώ.

Στο Υπουργείο Πολιτισμού, την Υπουργό, Λ. Μενδώνη, τον Γενικό Γραμματέα, Γιώργο Διδασκάλου, τη Διεύθυνση Μουσείων, Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, τη Διευθύντρια Ν. Σαραγά και τους συνεργάτες της, τα μέλη του ΚΑΣ και όλους όσοι πρόθυμα και συντονισμένα βοήθησαν να υλοποιηθεί η απαιτητική αυτή προσπάθεια, οφείλουμε το θερμό ευχαριστώ μας, όπως και σε όλο το προσωπικό του Μουσείου Ακρόπολης που δεν προανέφερα, τους τεχνικούς και το φυλακτικό προσωπικό, στους υπαλλήλους της Οικονομικής Διεύθυνσης και

γενικά σε όλους εκείνους, των οποίων η προσφορά επώνυμη ή ανώνυμη συνέβαλε ουσιαστικά στην πραγματοποίηση μιας τόσο σύνθετης Έκθεσης.

Τέλος, είμαστε ευγνώμονες στον μεγάλο μας Δωρητή, τον κύριο Αντώνη Κομνηνό, χωρίς την προσφορά του οποίου η υλοποίηση της Έκθεσης δεν θα ήταν δυνατή. Θερμές ευχαριστίες οφείλονται επίσης στους Χορηγούς μεταφορών την Aegean και ιδιαίτερα στην κ. Εμμανουέλα Βασιλάκη, τη Grimaldi και τη Minoan, καθώς και επικοινωνίας την ΕΡΤ, τον Alpha, το Star, το Αεροδρόμιο Αθηνών και τη ΣΤΑΣΥ. Η Έκθεση συνοδεύεται από έναν εξαιρετικό Κατάλογο στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, ενώ στο πωλητήριο του Μουσείου, για πρώτη φορά, θα υπάρχει προς διάθεση μια σειρά αντικειμένων εμπνευσμένων από την Έκθεση.

Θα ήθελα πριν κλείσω, να πω ότι η Έκθεση αυτή αποτελεί μια ακόμα συμβολή στην ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού στην ελληνική πρωτεύουσα, στην Αθήνα μας, όπως γίνεται και σε άλλες πρωτεύουσες της Ευρώπης, το Παρίσι, το Λονδίνο, τη Ρώμη, όπου μεγάλα πολιτιστικά γεγονότα αποτελούν ευκαιρίες απόδρασης τριήμερου Π-Σ-Κ και ενίσχυση όχι μόνον της οικονομίας αλλά και της φήμης της χώρας ως χειμερινού πολιτιστικού προορισμού. Και το εμβληματικό Μουσείο της Αθήνας, το Μουσείο της Ακρόπολης δρα δυναμικά προς αυτήν την κατεύθυνση.

Καθηγητής Νικόλαος Χρ. Σταμπολίδης

Γενικός Διευθυντής Μουσείου Ακρόπολης